

Stenogrammid

XIII Riigikogu, VI Istungjärk, täiskogu korraline istung

Esmaspäev, 11.09.2017, 15:00

Toimetatud

15:00 Istungi rakendamine

1. 15:05 Riigikogu esimehe kõne

2. 15:15 Eesti Vabariigi presidendi kõne

15:29 Istungi rakendamine

3. 15:44 Arupärimine Eesti elanikkonnakaitse ja selle juhtimise kohta (nr 366)

4. 17:03 Vaba mikrofon

15:00 Istungi rakendamine

14:58

Lauldakse Eesti Vabariigi hümn.

1. 15:05 Riigikogu esimehe kõne

15:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Tere päevast, austatud Vabariigi President, president Rüütel, Riigikogu, peaminister, ministrid, põhiseaduslikud ametikandjad, ekstsellentsid, külalised! Avan Riigikogu XIII koosseisu VI istungjärgu. Palun Riigikogu kõnetooli Riigikogu esimehe!

15:05 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Austatud president Kersti Kaljulaid! Mul on siiralt hea meel, et olete otsustanud hoida president Lennart Meri, Arnold Rüütli ja Toomas Hendrik Ilvese loodud ja kantud tava, et Riigikogu esimesel sügisistungil osaleb ja esineb ka meie vabariigi president. Austatud Vabariigi Valitsus! Põhiseaduslikud institutsioonid! Lugupeetud suursaadikud! Head inimesed siin kodus ja mujal maailmas!

Kuigi mu muu jutt tuleb tavapäraselt tõine, lubage alustada kiitmisest, sest üks oluline tähtpäev meie elus möödus minu meelest kuidagi liiga vaikselt. Paar sõna Eesti Vabariigi parimast seadusest. Riigikogu esimehe ametis taban end vahel paratamatult olevat olukorras, kus kipun meid meie saatusekaaslastega võrdlema: kus ja miks on läinud midagi hästi või siis vastupidi, halvasti, ja tuleb ümber teha. Juhul kui Eestis on mingil põhjusel elu paremini edenenud, otsin ma vastust küsimusele "miks?" ja jõuan ikka ja jälle ühe ja sama seaduseni. See seadus on Eesti Vabariigi põhiseadus, mille rahvas 28. juunil 1992. aastal ülekaalukalt heaks kiitis.

Lugupeetud Põhiseaduse Assamblee liikmed! Tänan teid – eelkõige Eesti Vabariigi kodanikuna – selle töö eest, mida te nüüd juba üle 25 aasta tagasi tegite. Tänan teid inimeste õiguste ja vabaduste austamise, eesti keele ja kultuuri hoidmise ja arendamise, avatud maailmale sobiva parlamentaarse riigikorra, ühiskonna ootustele vastava valimissüsteemi põhialuste ja põhiseaduse täitmise tasakaalustatud järelevalve eest. Tõele au andes oleks mõne teise, ka kindlasti demokraatliku põhiseaduse järgi toimetades poliitikute elu olnud lihtsam. Seda võimalust te järeltulijatele ei andnud, ja õigesti tegite.

Aga ükski inimese korraldatud suurus pole igavene ja kui midagi saab teha paremini, siis tulebki teha. Seetõttu räägime täna, mitte veel küll eriti valjusti, vajadusest riiki reformida. See on kindlasti vajalik,

kuid seejuures ärgem unustagem küsida, mis on muudatuste eesmärk. Miks me üht või teist muudatust teeme? Mida võidame, mida kaotame? Kindlasti ei tohiks me endale lubada kaotusi või isegi riske suurusel, mille nimi on demokraatia. Ma usun, et me kõik soovime elada enesega toime tulevate inimeste riigis. Ilma demokraatiata sellist riiki luua pole võimalik.

Luban endale siinkohal ka teema arendamist. Olevat oluline – ja ma ei häbene sellest siinkohal rääkida – , mitu liiget tulevikus Riigikogus on. Väga konkreetne ja populaarne suurus, kõigile arusaadav. Riiki paraku eriti odavamaks ei tee, aga see olevat märgilise tähendusega. Riigikogu kui demokraatlikult valitud ja ühiskonnas tasakaalu otsiva suuruse puhul on minu meelest tähtsam hoopis üks teine arv: mitu maailmavaadet või siis erakonda on siin valijate tahtel esindatud. Neli, head kolleegid, oli minu meelest liiga vähe, kolm oleks viimane piir, kaks aga kuristiku serval seismine, mille puhul järjepidevat riigi juhtimist ei ole eriti alust uskuda. Viie protsendi valijate toetus ei jäta praegu kedagi rahva valitud kogust välja. Tõsi küll, neil on ehk vaid viis kohta, aga ikkagi. Ent mida suudaks korda saata näiteks kahe liikmega fraktsioon?

Või teine näide. Väidetavalt ei ole meie peaministritel küllalt võimu. Nad peavad võimuliidus kodurahu hoidma ja eri arusaamu sobitama. Minu arvates on kõik meie peaministrid sellega hakkama saanud. Kui nüüd anda peaministrile võimalus kabinetist hooga üle sõita, on tagajärg kergelt ennustatav. Kui meil praegu on Riigikogu ühe koosseisu ajal võimul olnud keskmiselt kaks koalitsiooni, siis suuremate volitustega peaministri korral vähemalt neli. Siinkohal on küsimus, kas pidev ühest valitsuskriisist järgmisesse triivimine pole mitte oht demokraatiale, sest valijatel saab sellest ühel päeval villand. Ajalugu peaks olema meid õpetanud, et tüdimus parlamentarismist võib ühel päeval viia hääletu alistumiseni.

Andkem au meie eelkäijate tööle ka põhiseaduslikkuse järelevalve asjus. Inseneride keeles öelduna: see masin töötab, ja hästi töötab. Kõik presidendid ja õiguskantslerid on lähtunud oma volitustest, kohtuvõim Eestis on sõltumatu. Ja nii peabki olema. Ma ei näe vajadust vähendada rahva valitud parlamendi võimu, luues selle juurde ükskõik kelle palvel kõiki seaduseid ja otsuseid kinnitava teise koja, mida rahvas ei vali ja mida sellepärast nimetatakse põhiseaduskohtuks. Ehk siis: riiki reformides ei tohi kaotajaks olla demokraatia ja kõrgeima võimu ehk valijate otsustusõigus.

Kutsun teid, head kolleegid Riigikogus, mõtlema riigireformi käigus ka Riigikogu töö korraldusele. Näiteks kas meie komisjonide arv on ikka see, mis olema peaks? Kas teid ei häiri, et loomulik soov parlamentaarset debatti pidada saab meil täiskogus täidetuks vaid siis, kui veidi nupukamalt kasutada Riigikogu järelevalveõigusi? Muud võimalust kui arupärimine esmaspäeval meie praegune kodukord suurt ei annagi. Või miks jäävad õiguskantsleri tehtud ettepanekud, millega täiskogu vaat et üksmeelselt on nõustunud, meil kuskile kättele kinni? Sest me ootame eelnõu kui sellist valitsusest.

Parlamentaarsetes riigis aga võiks niisugused eelnõud sündida siin majas suurema mureta.

Riigireform saab edukaks siis, kui me otsime vastust küsimusele, kuidas võim saaks olla kaasaegsem ja avatum. Kui me otsime vastust vaid küsimusele, kuidas tegutseda odavamalt või otstarbekamalt, siis meil võib ju üht-teist õnnestuda, aga samas võime ka näppu lõigata – ja valusalt lõigata.

Eks järgmiste kuude jooksul annavad meie tööle siin saalis särtsu ja särinat oktoobris toimuvad kohalikud valimised ja ka nende valimiste tulemused. Teile kõigile edu soovides julgen meelde tuletada, et kohalikku volikokku valituks saanutele ei tule Riigikogu töös mingit hinnaalandust. Seetõttu mõelge hoolega, kas te valituks osutudes suudate ikka kahte kohustust täita. Ehk on õigem siinkohal valikud teha. Ma küll ei näe mingit põhjust häbeneda, kui keegi alustab kohalikus volikogus tööd ja tegevust alles peale Riigikogu volituste lõppu, sest kandideerimata ja valituks osutumata sinna ju ei peagi saama. Kahjuks küll on seoses haldusreformiga veel üleval küsimärke ning ootame Riigikohtu seisukohti. Siinkohal tuleb tõdeda, et ka valitsuse otsused sundliitmiste asjus valasid pigem õli tulle, kui võtsid pingeid maha. Aga Riigikohtu otsus tuleb kindlasti aus ja õiglane.

Austatud president! Ma poleks enda vastu aus, kui ma seda teemat ei puudutaks. Riigikogu langetab kindlasti ka otsuse välja kuulutamata jäänud magusamaksu seaduse kohta. Ma ei tea täna ega oska ennustada, milline see otsus saab olema. Küll aga pean oma kohuseks siin ja täna selgitada, et nii mitmegi seaduse puhul, mis juba kehtivad, on Riigikogu erinevate tingimuste kehtestamisel lähtunud seisukohast, et kaubamaja on kaubamaja ja laev on laev, mitte kaubamaja. Võib-olla on see seisukoht olnud ekslik, aga loodetavasti jõuame ühisele arusaamisele.

Head inimesed! Ma loodan ka, et ühiskonnas leviv arusaam sellest, et kooseluseadus ei kiusa ega ahista mitte kedagi, sealhulgas mitte kuidagi neid inimesi, kellele seda seadust vaja pole, jõuab pikemaajaliselt siia saali. Ehk siis suudame ka rakendusaktid vastu võtta.

Austatud suursaadikud! Sõltumata sellest, millised on meie valitsusliidud, on Eesti rahvusvahelise koostöö kindel toetaja ja liitlaskohustuste täitja. See veendumus, mida ma olen teile korduvalt kinnitanud, põhineb teadmisel, et valijad lihtsalt ei vali teistmoodi mõtlevat parlamendi koosseisu. Nii oli, on ja jääb. Kuidas meil Euroopa Liidu eesistumine korda läks, ütlete hiljem mulle teie. Aga ka parlament teeb siinkohal oma parima.

Head Riigikogu liikmed! Eesti Vabariik saab varsti 100-aastaseks. Teid tundes ma usun, et see teadmine toob teie eelkõige kaasa erilise töömeeleolu. Juba Tammsaare tunnistas, et muidu pole ka armastust.

2. 15:15 Eesti Vabariigi presidendi kõne

15:15 Esimees Eiki Nestor

Proua president, palun teid Riigikogu kõnetooli!

15:15 Eesti Vabariigi president Kersti Kaljulaid

Austatud president Rüütel, põhiseaduslike institutsioonide esindajad, Riigikogu esimees, Riigikogu liikmed, valitsus, peaminister! Kallid Riigikogu liikmed! Kõigepealt tahan väljendada teile oma lugupidamist pealtnäha imelihtsa ja loomuliku asja eest: demokraatlikus protsessis osalemise eest. Aga aeg on selline, et ilmselgelt tuleb üle korrata, et ei ununeks.

Riigikogu liikmetena olete teie arvestanud sellega, et avalikkus teie seisukohti alati ei toeta, aga sellegipoolest olete oma seisukohad välja öelnud. Te olete valmis oma seisukohti esitama, kaitsma ja oma ideede nimel loobuma rahulikult pealtvaataja rollist. Te olete pannud ette tegutseda ja valija toetuse korral ka tegutsenud. Te ei ole võtnud mugavat kõrvalt kritiseerija rolli. Teie olete teadnud, et ka teie pakutud lahendused pole tehniliselt kunagi täiuslikud, kuid alati toiminud arusaamises, et tehtav on parim kompromiss, mida ühiskond on olnud valmis aktsepteerima. Teie ei jaga oma maailmavaadet anonüümsetes kommentaariumides, vaid avalikkusega ja avalikult. Teie palk ei ole ainult mõtestatud ja konstruktiivne kriitika. Teie palk on ka teie isikuomadustel, välimusel, perekondlikul staatusel, laste arvul või nende puudumisel, seksuaalsel sättumusel või selle kohta tehtud oletustel, isegi vaba aja veetmise eelistustel põhinev tagasiside.

Sõltumata sellest, kas ma jagan teie maailmavaadet, kuulub teile minu lugupidamine. Siiski, ilmselgelt on siin saalis olnud varem ja on ehk tänagi neid, kes on tahtlikult, rumalusest või hoolimatusest andnud oma panuse, et poliitiku elukutse Eestis on negatiivse kuvandiga. Pole vaja isegi mälu pingutada, et meenuks seaduserikkumine või rassistlikud väljaütlemised. Meie erakonnad teevad ikka vahel kampaaniatööd vahendeid valimata või avalikke vahendeid kasutades. Inimesed ei saa ikka aru parteide rahavoogudest, kuidas erakondade raha tuleb ja kuhu see kulub. See ei ole hea.

Me vajame, et arukas osa ühiskonnast oleks valmis leidma ennast ühel päeval siit saalist. Me vajame, et kogu ühiskond, sealhulgas kõik meie noored, usaldaksid poliitikuid ja näitaksid seda kõrge valimisaktiivsuse kaudu. Läbipaistev ja selgelt seaduskuulekas tegutsemine kindlasti aitab. Näitame palun kõik koos, et eelkõige loeb meile Eesti tulevik ja et selle kujundamiseks vajame rahva positiivset tuge oma tegudele. Teeme nii, et eestlastel oleks põhjust olla uhke enda üle ja nende üle, kes neid siinsamas saalis esindavad!

Seejuures ärge palun unustage, et mitte keegi ei saa monopoliseerida eestlaseks olemise uhkust. Mitte keegi ei saa meilt nõuda vabadustest loobumist, et saaks sinimustvalgem. Mitte keegi ei saa piirata meie vaba enesemääramist, ka mitte selleks, et saaks sinimustvalgem. Mitte keegi ei tohi tekitada osas ühiskonnas süütunnet või pidada neid kasutuks seepärast, et nad ei mõtlegi kogu oma reproduktiivse ea kestel sellele, et sinimustvalge all seisaks rohkem puhastverd eestlasi. Mitte keegi ei tohi pidada vähem sinimustvalge lipu alla kuuluvaks neid kaaskodanikke, kes pärinevad teisest keelest või kultuurist. Kultuuriruum ja komberuum on omandatav, õpitav. Seda saab omandada kodus, aga saab ka lasteaias ja koolis. Sinimustvalget genofondi ei ole olemas. On eesti keel, kultuur, kombed, tavad ja harjumused, lõpuks ka meie seadused ja nende täitmine koos sõltumatu kohtusüsteemiga, millel on õigus oodata toetust oma sõltumatusele ka siin saalis.

Head riigikogulased! Teie hääl on otsustav, et meie riik saaks kasutada meile ajaloo poolt antud võimalusi kõige paremini. Te olete läbi aegade olnud leidlikud ja ka paindlikud. Te olete osanud panna meie tuleviku teenistusse väikeriigi alalhoiuinstinktist tuleneva suure uudishimu tulevikuarengute vastu.

Ma tunnustan teid teie pealehakkamise eest toetada innovatiivseid ettevõtjaid ja luua õiguslik raamistik, milles neil oleks võimalik tegutseda. Väärib tunnustust Riigikogu ettevõtlikkus leida koostöös ettevõtjatega nn Uberi seadusega lahendusi uute võimaluste kasutamiseks, ilma et kaotajaks oleks lihtsad töömehed. On väga hea, kui seadusandja selle asemel, et edasiminekuks paragrahvidega vastu hakata, nende arengutega kaasa liigub. Tehnoloogilise arengu toetamisel on Eesti Riigikogu kindlasti parlamentide maailmameister. Hoidke seda positsiooni!

Loomulikult on poliitiku elukutse selles innovaatilises riigis riskantsem kui mõnes teises, alahoidlikumas demokraatias. Ja loomulikult on eesmineja ülesanne liikuda paljuski edasi katse ja eksituse meetodil. Sellegipoolest on eesminejal oluline eelis. Keegi teine ei saa valida tempot, keegi teine ei näe nii selgelt ees ootavaid takistusi, aga ka mitte võimalusi. Eestist ei oleks kunagi saanud maailma esimest digitaalselt toimivat ühiskonda, keda toetab riik oma demokraatliku struktuuriga, kui poliitikud ei oleks olnud julged eestvedajad.

Muidugi, meid tabavad aeg-ajalt tagasilöögid, mille täpset olemust ja mõju on väga raske ennustada. 2007. aasta küberrünnete järel me näitasime, et see tegi meid digiriigina vaid tugevamaks, kui olime enne. Sel sügisel jõuab muu hulgas teie ette küberturvalisuse seadus. See on teie võimalus ajakohastada ka õigusraamistik küberohtudega tegelemiseks. On meie kõikide võimalus nüüd, kui meie digiriigi kohta küsitakse kord jälle palju küsimusi, minna edasi järgmiste versioonidega, mitte tõmbuda tagasi.

Eelmisel nädalal selgus, et enamusele meist arusaamatu arvutuslik viga, mille leidmine jõuab meieni läbi mitme erineva rahvusvahelise koostööahela – selline kord juba on globaalne tehnoloogiline maailm –, sunnib meid taas kord oma digitaalse ühiskonna toetamiseks riigina astuma just nimelt julgeid samme. Ja loomulikult on need sammud, milletaolisi enne meid ei ole astunud mitte keegi teine, mitte ükski teine riik.

Tulebki arvestada, et nüüd ja edaspidi me valime aeg-ajalt valesid teeradu, tuleme pisut tagasi, aga me otsime edasi. See on endiselt meile endile kindlasti majanduslikult kasulik ja just sellisena on Eesti maailmas nii tuntud kui ka vajalik. Keegi peab julgema. Meie julgeme! Me julgeme ühiskonnana, mitte üksiku tehnoloogiaettevõttena – selles seisneb meie erilisus. Selles seisneb meie võimalus olla parim elukeskkond oma kodanikele, paimdlik kodusadam oma globaalse haardega või lihtsalt naaberriigis töötavatele kodanikele.

Head Riigikogu liikmed! Ees seisab uus seadusloome hooaeg. Et kaitsta õigusriiki ja demokraatiat, on seadusandja võtnud enda peale kohustuse järgida hea õigusloome tavasid. Et püsiks inimeste usk õigusriiki ja seadusandja pädevusse, peab seadusandja suutma näha tervikpilti. Seaduseelnõude väljatöötamiskavatsused ja mõju hindamine ei tohi olla tüütu formaalsus, mida täidetakse vaid vormiliselt või kui õnnestub, siis välditakse üldse. Juhtumipõhine ja läbimõtlemita seadusloome, mis ei arvesta kehtiva õigussüsteemiga või reageerib enim klikke saanud päevapoliitilistele uudislugudele, toodab alati rakendamise probleeme, täiendavat seaduste muutmise vajadust, lisakulusid, närvilisust, õiguslikku ebakindlust.

Kuidas on võimalik, et vaatamata kõikidele headele kavatsustele tuua õpiraskustega ja puudega lapsed tavakoolidesse, jäävad õpetajad üksi murega, kuidas nüüd tagada kõikidele lastele piisav tähelepanu edasijõudmiseks? Kuidas juhtuvad apsakad, mis seaduse jõuga vabastavad projekteerijad vastutusest puudega inimestele ligipääsu tagamisel? Kuidas saab juhtuda, et osa kohalikke omavalitsusi tõlgendab oma vabadust osutada igakülgset sotsiaalset tuge ühiskonna nõrgematele vabadusena teha mitte midagi? Kuidas saab sarnase tulutaseme ja demograafiaga omavalitsustes erineda sotsiaalsete teenuste kulu peaaegu kolm korda? Rangemad karistused ja kontrollid avaldavad valijatele muidugi muljet, kuid mis on nende mõte, kui puudub eksinute rehabilitatsiooni süsteem? Need on küsimused, mida ka minult, ilmselt teiltki, küsivad Eesti inimesed iga päev.

Paljude seaduseelnõude puhul lähtub seadusandja sellest, et eelnõu on põhiseaduspärane. Aga sellest ei piisa. Teie, riigikogulased, olete seadusandja. Teie vastutate õige ja õiglase, selge ja usaldatava seadusandluse eest. On vastutusest kõrvalehiilimine, kui lubada paberil kaitsta õigusi nagu kooselu, olukorras, kus ei jätku tahtmist või vastutustunnet tagada nende õiguste rakendamine. Muide, ka Nõukogude Liidu konstitutsioon lubas paberi peal kaitsta sõna- ja mõttevabadust. Loomulikult me saame loota Eesti Vabariigis, et kohtud tulevad siin inimestele appi õigusriigi toimimise kindlustamiseks. Ja nad tulevadki. Aga õiguskindluse murenemist see kinni ei kata.

Või võtame kavandatava taustakontrolli seaduse, mille puhul loodan, et selle kohta laekunud tagasiside leiab piisavalt tähelepanu. On meie kõigi huvides, et säiliks usaldus avaliku võimu teostajate vastu, kuid

kunagi ei ole liiast küsida, kas suures reguleerimise tuhinas ei tehta heastamatut kahju, isegi kui see ülereguleerimine ei pruugi alati olla põhiseadusvastane.

Head Riigikogu liikmed! Tahan teile lõpetuseks südamele panna, et peaksite oma ametist lugu mitte üksnes iseenda, vaid ka Eesti riigi hüvanguks. Mind teeb murelikuks, et Riigikogu näib olevat liialt lahke, valmis andma suure osa oma ülesannetest täitevvoimule.

Jah, küll kaotas Riigikogu riigieelarve eelnõust kõige enam muret tekitavad sätted, mis oleks valitsuse eelarvevolitusi Riigikogu arvel oluliselt laiendanud – kuid seda alles reaktsioonina riigikontrolöri, õiguskantsleri ja Riigikohtu kriitilistele vastuseisukohtadele. Tasub lisada, et Riigikogu finantspädevus ei piirdu riigieelarve heakskiitmise ja katuseraha jagamisega. Parlamendi vastutus laieneb ka pikaajalistele üleriigilise tähendusega taristuprojektidele nagu Rail Baltic. Teie ülesanne on luua ja rakendada need kontrollimehhanismid, mille abil ka seda vastutust teostada. Katuseraha jagamisest võiks aga üldse loobuda või siis läbipaistvalt öelda, kuidas ja kellel täpselt on võimalik seda jõulukinki Riigikogult küsida. Olen täna siin, et kinnitada oma kindlat tahet anda koostöös teiega parim selleks, et seadusloomeküsimuste lahendamisel ei kipuks meil praktiliste ja kiireloomuliste vajaduste kõrval unarusse jääma õigusriik ja põhiõigused, milleta on vähem väärt meie 26 aasta eest tagasi võidetud vabadus.

Lõpetuseks. Sügisest võtavad mitmed teist tõenäoliselt enda peale veelgi suurema vastutuse ja kinnitavad, et suudavad teha sama head – kui mitte parematki – tööd olukorras, kus nad esindavad inimeste huve kohalikul ja samal ajal riigi tasandil. See on põhiseaduspärane. Kohaliku omavalitsuse liikme ja Riigikogu liikme mandaatide ühitatavuse põhiseaduspärasust on kinnitanud Riigikohus. Soovin teile ka vajalikku enesekindlust siiski loobuda ühest nendest kahest toolist, kui tunnete, et ei suuda ühitada erinevaid huvisid, ilma et teil tuleks oma südametunnistusega kompromisse teha.

Ma soovin teile jõudu tööle ja tarkust õigeid otsuseid langetada! Tänan kuulamast! (Aplaus.)

15:29 Esimees Eiki Nestor

Tänan teid, proua president!

15:29 Istungi rakendamine

15:33

Laulab segakoor. (Aplaus.)

15:33 Esimees Eiki Nestor

Ma pean teile ütlema, et segakoori HUIK! esituses kõlas Ester Mägi ja Friedrich Reinhold Kreutzwaldi laul "Viru lauliku mõtted". Täname segakoori ja nende dirigenti Ayaka Uedat. Aitäh! (Aplaus.)

Ja juba ongi saabunud see kauaoodatud hetk, kui saab üle anda eelnõusid ja arupärimisi. Andres Herkel, palun!

15:34 Andres Herkel

Härra Riigikogu esimees! Austatud rahvaesindus, austatud peaminister, külalised! Ma soovin kõigile head tööhooaega! Vabaerakonna fraktsioon jätkabki sellelt töökalt joonelt, millele lugupeetud Riigikogu esimees oma kõnes tähelepanu juhtis.

Mul on kaheksa rahvasaadiku nimel üle anda arupärimine peaministrile. Härra peaminister, me oleme teiega paljudes poliitilistes küsimustes väga erinevat meelt, aga ma usun, et see teema, mille me siinkohal tõstatada tahame, on see, kus me tahame võrdselt tuua asjadesse selgust, puhtust, läbipaistvust ja tahame ka seda, et poliitiline korruptsioon lõppeks. Meie arupärimine kannab pealkirja "Aserbaidžaaani pesumasina, pangandusjärelevalve ja kaaviaridiplomaatia kohta". Sellel aastal juba teine avastatud suure ulatusega skeem rahapesuks Eestis tegutseva Danske Banki filiaali kaudu tõstatab meie arvates kaks väga teravat küsimust: Eesti finantssektori usaldusväärsus ja lõppkokkuvõttes Eesti maine, aga selle taga on ka teravad rahvusvahelise poliitilise korruptsiooni küsimused. Sellega seoses me adresseerime kõik need küsimused peaministrile. Neid on kokku kuus. Aitäh!

15:36 Esimees Eiki Nestor

Martin Helme, palun!

15:36 Martin Helme

Lugupeetud spiiker! Head kolleegid ja külalised! Näete, suvevaheajal läks meelest ära, millist nuppu vajutada. Meil on üle anda Konservatiivse Rahvaerakonna kuue saadiku arupärimine peaminister Jüri Ratasele seoses e-valimiste ebaturvalisusega. Avaldame ka nende ärajätmise soovi. Nagu kõik ilmselt teavad, vaidlustas Konservatiivne Rahvaerakond Vabariigi Valimiskomisjoni otsuse hoolimata turvariskist e-hääletus korraldada. Meie arvates on siin tegu ka põhiseaduse riivega. Samas me teame, et seisukohad e-hääletuse turvalisuse suhtes on eri valitsusasutustes erinevad.

Küsime kuut asja. Esiteks, millest tuleneb, et RIA ohuhinnang ja Vabariigi Valimiskomisjoni ohuhinnang e-hääletusele erinesid põhimõtteliselt? Kuna tegemist on kahe risti vastupidise seisukohaga, siis soovime teada, kummaga on nõus peaminister. On seega kahe riigiasutuse seisukohad. Kuidas suhtute mõttesse, et enne järjekordsete e-valimiste korraldamist tuleb koostada autoriteetne rahvusvaheline audit kogu e-valimiste süsteemi kohta? Milliseid samme kavatseb valitsus astuda olemasolevate turvariskide maandamiseks ja kui kaua need meetmed aega võtavad? Mõistame, et valimiste läbiviimise eest vastutab Vabariigi Valimiskomisjon, kuid Vabariigi Valitsus vastutab siiski riigi ja valimiste õiguspärase ja täieliku toimimise eest. Millised on Vabariigi Valitsuse võimalused suunata valimiskomisjoni käituma vastutustundlikumalt? Kas peaminister nõustub, et arvestades riskidega tuleks praegu e-valimised siiski ära jätta? Aitäh!

15:38 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse esindaja Heili Tõnisson, palun!

15:38 Valitsuse esindaja Heili Tõnisson

Austatud härra esimees! Hea Riigikogu! Vabariigi Valitsus algatab täna 11 seaduseelnõu ja esitab ühe Riigikogu otsuse eelnõu. Esiteks, sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Teiseks, sotsiaalhoolekande seaduse muutmise ja riikliku matusetootuse seaduse kehtetuks tunnistamise ning nendega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust sotsiaalkaitseminister Kaia Iva. Kolmandaks, kalapüügiseaduse muutmise seaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust maaeluminister Tarmo Tamm. Neljandaks, turismiseaduse, võlaõigusseaduse ja tarbijakaitseseaduse muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust ettevõtlus- ja infotehnoloogiaminister Urve Palo. Viiendaks, püüasustusega väikesaarte seaduse ja maapõueseaduse muutmise seaduse eelnõu. Seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust riigihalduse minister Jaak Aab. Kuuendaks, relvaseaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Selle seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust siseminister Andres Anvelt. Seitsmendaks, jäätmeseaduse eelnõu. Riigikogus esindab seaduseelnõu menetlemisel Vabariigi Valitsust keskkonnaminister Siim Kiisler. Kaheksandaks, halduskohtumenetluse tõhustamiseks halduskohtumenetluse seadustiku, riigilõivuseaduse ja riigi õigusabi seaduse muutmise seaduse eelnõu. Üheksandaks, haldusmenetluse seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Nende kahe seaduseelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust justiitsminister Urmas Reinsalu. Kümnendaks, makseasutuste ja e-raha asutuste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu. Üheteistkümnendaks, sotsiaalmaksuseaduse ja tulumaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu. Ja kaheteistkümnendaks, Riigikogu otsuse "Riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu. Eelnimetatud kolme eelnõu menetlemisel Riigikogus esindab Vabariigi Valitsust rahandusminister Toomas Tõniste. Edukat sügisistungjärku! Aitäh!

15:41 Esimees Eiki Nestor

Aitäh Vabariigi Valitsusele! Olen vastu võtnud 12 eelnõu ja kaks arupärimist, toimetame nendega vastavalt kodu- ja töökorra seadusele. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogu istungil on 91 rahvasaadikut.

Päevakorra täpsustamine ja kinnitamine. Austatud Riigikogu, arupärimise esitajate ja adressaadi

kokkuleppel vastab peaminister Jüri Ratas arupärimistele, mis olid tänases päevakorras numbrite 362 ja 363 all, 18. septembril. Koos selle täpsustusega panen hääletusele Riigikogu täiskogu VI istungjärgu 1. töönädala päevakorra. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

89 poolthäälega ja 2 erapooletuga, vastu ei olnud keegi, on nädala päevakord kinnitatud.

3. 15:44 Arupärimine Eesti elanikkonnakaitse ja selle juhtimise kohta (nr 366)

15:44 Esimees Eiki Nestor

Päevakorra järgmine punkt on Riigikogu liikmete Andres Ammase, Külliki Kübarsepa, Andres Herkeli, Monika Haukanõmme, Ain Lutsepa ja Krista Aru arupärimine peaminister Jüri Ratasele. Arupärijate nimel Andres Ammas, palun!

15:44 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav peaminister! Lugupeetavad Riigikogu liikmed!

15:44 Esimees Eiki Nestor

Palun vabandust, Andres Ammas! (Juhataja helistab kella.) Head kolleegid, kui teil on soovi omavahel vestelda, on see väga tore. Aga veel parem oleks, kui see tore vestlus toimuks kuskil mujal, mitte siin saalis. Aitäh! Palun, Andres Ammas!

15:44 Andres Ammas

Mul on austav ülesanne juhatada meie sügishooaja arupärimised sisse sellise olulise teemaga nagu Eesti elanikkonnakaitse. Arupärimise esitasid kuus Riigikogu liiget juba 18. mail. Aga seetõttu, et vastamisele tuleb see alles nüüd, ei ole midagi katki. See teema ei aegu ilmselt kunagi. Vaadates kas või praegu maailmas toimuvat ning jälgides valusaid uudiseid maailma eri piirkondades toimuvate katastroofide kohta, on selge, et kuigi me vahel arvame, nagu meie siin Läänemere kaldal elaksime n-ö vanajumala selja taga, võivad meidki tabada kriisiolukorrad, mis nõuavad vastutustundlikku, kiiret, täpset ja koordineeritud reageerimist.

Vabariigi Valitsuse 2015. aasta detsembri otsusega moodustati elanikkonnakaitse rakkerühm ja määrati kindlaks elanikkonnakaitse eesmärk (parandada elanike teadlikkust ja oskusi, suurendada valmisolekut võimalikeks kriisiolukordadeks ning tagada elanike kaitse). Kuidas selles suunas edasi liigutud on, tahamegi täna peaministrilt kuulda. Nendele kuuele arupärimise esitanud Riigikogu liikmele tundub, et mõndagi saaks ehk paremini teha ja täit tähelepanu sellele küsimusele Vabariigi Valitsus võib-olla veel osutanud ei ole. Tahamegi kuulda, mida peaminister elanikkonnakaitse valdkonnas konkreetsemalt tegema peab, kas tal on selleks kõigeiks piisavad volitused või vajab ta neid juurde ja kuidas me elanikkonnakaitse süsteemi edasi arendama peaksime. Ma pean silmas just praktilist poolt, kuidas väljendub elanikkonnakaitse kohalike omavalitsuste ülesannetes, avalikku võimu teostavate asutuste koostöös, haridussüsteemis tervikuna, riigikaitse üldises planeerimises ja võimalike kriiside reaalses juhtimises.

On teada, et Eestis loodetakse praegu võimalike kriiside puhul ilmselt liiga palju ainult jõustruktuuride tegutsemisele, aga see on tõenäoliselt lühinägelik ja isegi võib-olla ohtlik mõttelaad, mis võib pärssida parimat reageerimist kriisi tekkimise korral. Laiapindne riigikaitse, sh elanikkonnakaitse, on nii oluline valdkond, et see peab olema igatepidi mõistetav igale kodanikule. Me oleme küsinud, miks need ülesanded pole praegu väga selgelt planeeritud ja sõnastatud, miks ülesanded ei ole riigi ja omavalitsuste vahel arusaadavalt jaotatud, kuidas peaks olema korraldatud koolides elanikkonnakaitse õpe, miks puuduvad meil käitumisjuhised tsiviilisikutele hädaolukorras tegutsemiseks ning kuidas me kaitseme iseendid ja kuidas me kaitseme vanureid ja lapsi. Me loodame kõigile nendele küsimustele saada peaministrilt ammendavad ja konkreetsed vastused. Aitäh!

15:48 Esimees Eiki Nestor

Arupärimisele vastab peaminister Jüri Ratas. Palun!

15:49 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu esimees! Auväärt Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Lubage kõigepealt soovida teile palju jõudu ja kordaminekuid Eesti elu paremaks tegemisel ja Eesti elanike eest seismisel. Seda te teete ju iga päev, olenemata aastaajast. Ma tänan Vabaerakonna liikmeid selle arupärimise eest! Ma arvan, et see on küll teema, mida me kõik aktuaalseks peame. Kui lubate, siis kõigepealt loen ma ette küsimuse ja seejärel vastuse, nii on võib-olla kõigil kergem jälgida.

Esimene küsimus: "Miks pole elanikkonnakaitse ülesanded siimaani selgelt sõnastatud ja planeeritud ning jaotatud arusaadavalt riigi ja omavalitsuse vahel? Palun nimetage kõige olulisemaid tegevusi, mida elanikkonnakaitse peab Teie arvates sisaldama kohaliku omavalitsuse ja riigi vaates." Elanikkonnakaitse ei ole oma olemuselt uus nähtus, kuid uus lähenemine võimaldab Eestil vaadata elanike kaitset senisest terviklikumalt, eristamata sündmusi, mis on põhjustatud kas hädaolukorrast või relvakonfliktist.

Tõepoolest, kriisireguleerimise ja riigikaitse ülesehitamisel jagatakse ülesanded riigi ja omavalitsuse vahel, mis aitab maandada erinevate kriisilukordade riske ning leevendada nende tagajärgi. Iseenda vajaduste ja puuduste ning teiste riikide kogemuste põhjal töötame praegu välja ettepanekuid, mille elluviimise korral oleksid meie inimesed veelgi enam kaitstud. Need ettepanekud koondab elanikkonnakaitse rakkerühm elanikkonnakaitse kontseptsiooni, mis esitatakse valitsusele arutamiseks kas selle aasta lõpus või järgmise aasta alguses. Eesti elanike ja asutuste valmisolek peab looma eeldused, mis aitaksid meil kõigil tulla toime igasuguste tekkivate kriisilukordadega. Elanike kriisideks ettevalmistamisel on kindlasti väga oluline roll nii kohalikul omavalitsusel kui ka keskvõimul ning ettevalmistusi tuleb loomulikult teha koostöös. Kriiside korral peavad nii kohalik võim kui ka riik olema valmis kohalikke võimalusi arvestades ühiselt elanikke ohu eest hoiatama, neid vajaduse korral evakueerima ja hättasattunud inimestele abi osutama. Elutähtsate teenuste korraldamise jaoks on ülesanded riigi ja kohaliku omavalitsuse vahel jagatud mõlema vastutusalast lähtuvalt. Ka muude ülesannete jaotus järgib asutuste tavapärasest vastutusalast. Kehtib põhimõte, et riik keskenduks tegevustele, mida on vaja teha kogu riigis sarnaste põhimõtete alusel, ning kohalik omavalitsus otsib oma inimeste kaitsmiseks lahendusi, arvestades parimaid kohaliku elu korraldamise võimalusi.

Teine küsimus: "Kuidas peaks elanikkonnakaitse õpet koolides ja laiemalt hariduses läbi viima ja milliseid täiendavaid vahendeid planeerib valitsus selle elluviimiseks?" Ettevalmistused elanikkonnakaitse õpetamiseks koolides on juba käimas. Eeltöö gümnaasiumi ja kutsekooli riigikaitseõpetuse õppekava muutmiseks on lõppjärgus ning sellesse õppekavas on lisatud elanikkonnakaitse teemad. Uute riigikaitseõpetajate ettevalmistamisel on aluseks juba täiendatud õppekava. Elanikkonnakaitse teadmisi on kavas hakata andma ja oskusi õpetama kõigis õppeastmetes seotuna kohustuslike õppeainetega. Selleks on koostamisel abimaterjal õpetajatele, mis aitab tagada igapäevast tervist ja ohutust, aga on vajalik alusmaterjal ka hädaolukordadeks valmisoleku õpetamiseks. Elanikkonnakaitse õpetamist koolides käsitletakse ka elanikkonnakaitse kontseptsioonis, kus tuuakse välja sellega seotud rahalised vajadused.

Kolmas küsimus: "Miks puuduvad Eestil elanikkonnakaitselised käitumisjuhised tsiviilisikute sõjalises olukorras tegutsemiseks? Kas ja millal neid kavatakse luua ja levitada? Näiteks Leedus on Kaitseministeeriumi eestvedamisel loodud ja teatavaks tehtud täpsed juhised sõjalises olukorras tegutsemiseks." Elanikkonnakaitse rakkerühm on praegu koostamas elanike käitumisjuhiseid erinevates kriisilukordades hakkama saamiseks ja need sisaldavad ka tegutsemist relvakonflikti korral. Käitumisjuhised valmivad, nagu ma ütlesin, selle aasta lõpuks. Käitumisjuhiste levitamise detailid, kellele ja kuidas neid levitatakse, lepitakse kokku sügisel.

Neljas küsimus: "Kuidas peab reageerima riik ja kohalik omavalitsus elutähtsate teenuste tõrgete ehk vee, elektri, kütte, kanalisatsiooni ja teiste teenuste pikaajalise puudumise korral ning kuidas kaitsta sellises olukorras kõige haavatavamaid elanikkonnagruppe – vanureid ja lapsi?" Hädaolukordi lahendatakse Eestis põhimõttel, et nii ennetus- kui ka lahendustegevused tuleb viia ellu elanikele võimalikult lähedasel tasandil. Just seepärast ongi suur ootus, et elutähtsate teenuste osutajate tegevus jätkuks sõltumata olukorrast, ning neil on kohustus see jätkumine tagada. Kuigi nii teenuse toimimise tagamine kui ka katkestuste likvideerimine on eelkõige teenuseosutaja kohustused, on pikaajalise elutähtsa teenuse katkestuse puhul oluline roll kohalikul omavalitsusel, aga ka riigil ministeeriumide ja asutuste vahendusel, kes peavad looma valmisoleku võimaliku hädaolukorra lahendamiseks.

Üleriigiliste teenuste nagu elektri või maagaasiga varustamise katkemisest tingitud hädaolukorra lahendamist juhib Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium. Kohalik omavalitsus vastutab kütte, veevarustuse, kanalisatsiooni ning kohalike teede toimimise ja enda elanike heaolu eest. Näiteks on

pikaajalise ja ulatusliku veevarustuse katkestuse korral just kohalikul omavalitsusel kohustus korraldada, et veevarustus saaks taastatud ja taastetööde ajaks oleksid kohaliku omavalitsuse territooriumil loodud alternatiivsed veevõtukohad. 2017. aasta 1. juulil jõustunud uues hädaolukorra seaduses on sees ka nõue, et selliste olukordade puhul peab kohalik omavalitsus koostöös elutähtsa teenuse osutajatega koostama hädaolukorra lahendamise plaane. Kohalikul omavalitsusel ja riigiasutustel on oluline roll ka elutähtsate teenuste katkestuste ennetamisel, kaasa arvatud elutähtsa teenuse osutaja ennetavate tegevuste suunamisel. Seda tehakse peamiselt teenuseosutajaid koolitades ja nõustades, kuid ka järelevalve ning elutähtsate teenuste osutamise nõudeid kehtestades. Näiteks kontrollitakse seda ja vastutatakse selle eest, et elutähtsat teenust osutavad ettevõtjad koostaksid ning uuendaksid regulaarselt toimepidevuse riskianalüüsi ja plaane ning võtaksid meetmeid teenuse toimepidevuse suurendamiseks.

Viies küsimus: "Kas ja kuidas on korraldatud toidu, kütuse, medikamentide ja joogivee kättesaadavus riigis riigikaitse kriisi korral? Kas varude moodustamiseks või mingil muul moel kättesaadavuse tagamiseks on pandud ministriumitele ja kohalikele omavalitsustele ülesandeid? Kui suurele hulgale ja kui pikaks ajaks on riigil ja kohalikel omavalitsustel varusid ning kui pikalt peavad inimesed iseseisvalt hakkama saama?" Varude moodustamist reguleerivad hädaolukorra seadus, riigikaitse seadus, vedelkütusevaru seadus ja tervishoiuteenuste korraldamise seadus ning samuti on Eesti riigikaitseõiguse revisjoni töö raames plaanis analüüsida varude korraldust just kriiside korral. Tulenevalt riigikaitse seaduse § 5 lõikest 4 peavad ministerium, muu täidesaatva riigivõimu asutus, kohaliku omavalitsuse üksus ja muu riigikaitse ülesannetega juriidiline isik tagama oma riigikaitse ülesannete täitmiseks vajalike vahendite ja varu olemasolu. Kriisiolukordadeks vajamineva varu moodustaja vastutab selle hoidmise, kasutamise, kontrollimise ja uuendamise, sh täiendamise eest. Näiteks on toiduvaru moodustaja Maaeluministerium, tervishoiuvaru moodustaja Terviseamet ning vedelkütusevaru moodustaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeriumi valitsemisel olev äriühing AS Eesti Vedelkütusevaru Agentuur. Veega varustamise ja kanalisatsiooni toimimise, mis on elutähtis teenus, peab tagama kohalik omavalitsus. Toiduvaru koguste arvestamise aluseks on võetud Eesti elanike arv, need kogused peaksid katma elanikkonna vajadusi seitsme päeva jooksul. Tervishoiuvaru jätkub hinnanguliselt kaheks nädalaks, selle varu kasutajad on eranditult tervishoiuteenuse osutajad, nt haiglad ja kiirabi. Vedelkütusevaru on mõeldud pikaajaliste varustamisraskuste leevendamiseks ega peegelda olukorra otsest lahendust, mida kriisiolukordade stsenaariumid käsitlevad. On arvestatud, et varu võimaldab vähemalt kuuekümnel päeval rahuldada Eesti energiatoodete sisetarbimist. Selleks et inimesed elutähtsate teenuste katkestuse või muude ootamatute olukordade ajal kohe ohtu ei satuks, soovitame hoida kodus ühe nädala jagu varusid, et oleks võimalik iseseisvalt hakkama saada. Selle kohta on elanikele soovitusi juba jaganud Maaeluministerium ja Päästeamet. Põhjalikumad nõuanded saavad kättesaadavaks selle aasta lõpuks valmivas elanikkonnakaitse käitumisjuhistes.

Kuues küsimus: "Milliseid muudatusi õigusaktides valitsus ette valmistab, et rakkerühma töö tulemusel käivitada elanikkonnakaitse süsteemi arendamine ning anda kohalikele omavalitsustele, keskvõimuasutustele ja konkreetset peaministrile vajalikke õigusi? Milliseid praegu puuduvaid õigusi peaminister antud valdkonna juhtimiseks vajab?" Elanikkonnakaitse arendamisega seotud õiguslike muudatuste vajadust hinnatakse peale elanikkonnakaitse kontseptsiooni valmimist. Elanikkonnakaitse rakkerühma üks eesmärgid on eri asutuste elanikkonnakaitse ülesannete jaotuse väljatöötamine, see hõlmab kohalikke omavalitsusi, aga ka riigiasutusi.

Seitsmes küsimus: "Kuna keerulises julgeolekupoliitilises olukorras vajab Eesti elanike ja majanduse vastupanuvõime arendamine täiendavaid vahendeid, siis milliseid täiendavaid vahendeid on Vabariigi Valitsusel kavas suunata elanikkonnakaitse?" Elanikkonnakaitse kontseptsioon esitatakse valitsusele selle aasta lõpus, hiljemalt järgmise aasta alguses. Pärast arutelusid ja loodetavat heakskiitmist võetakse selles toodud ettepanekuid arvesse järgmise riigi eelarvestrateegia koostamisel. Praegu ei ole elanikkonnakaitse arendamiseks vajalikud summad veel lõplikult teada. Oleme valitsusliidus kokku leppinud, et selle valitsuse üks olulisi prioriteete on Eesti julgeoleku tugevdamine. See on olnud prioriteet praeguse riigi eelarvestrateegia koostamisel ja ma usun, et see on prioriteet ka järgmise riigi eelarvestrateegiate koostamisel. Aitäh!

16:03 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister! Küsimused. Andres Ammas, palun!

16:03 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav peaminister, aitäh vastuste eest! Aga lisaküsimusi muidugi on. Mäletan, et üks sellel sajandil Eestit tabanud tõsisemaid looduskatsumusi oli järsk merevee tõus ja sellega kaasnenud üleujutused. See toimus vist 2005. aasta jaanuaris. Tookord juhtis elanike abistamisel eri asutuste ja omavalitsuste koostööd vähemalt Läänemaal päris intensiivselt maavalitsus. Kes nüüd, kui maavalitsused likvideeritakse, selle rolli üle võtab? Kuidas te maavalitsuste tollase rolli jaotamist omavalitsuste või riigiasutuste vahel ette kujutate?

16:04 Peaminister Jüri Ratas

Ma tänan! Ma arvan, et selliste konkreetsete keeruliste näidete varal tulebki see kontseptsioon lõplikult kokku saada. Te nimetasite merevee tõusu. Ma mäletan ühest oma varasemast töökohast probleemi, et kui siin pealinnas näiteks ühe järve veetase tõuseb (ma ei pea silmas mitte seda toredat ajaloolist juttu, vaid reaalsust), mis see siis tähendab. Selliseid asju on juhtunud ja need ohud on täiesti tõsised. Minu meelest on elanikkonnakaitse rakkerühma üks põhitöid – peale selle, et kõige kriitilisem on ohust teavitamise aspekt – see, et sellised teenused ei jääks kahe tooli vahele ehk kahe ametkonna vahele. Tuleb tunnistada, et see praegu kahjuks paljudes asjades nii on. See maavalitsuste pädevus, mida te mainisite, peab lõplikult samamoodi selles kontseptsioonis kirja saama. Mis siin salata, olen ka küsinud sellelt rakkerühmalt sisulise poole pealt. Öeldakse, et sageli on väga tugevad vaidlused ja on tekkinud küsimus, kes siis on nendes valdkondades selline üldvastutaja tegevuste eest. Hädaolukorra seaduses on fikseeritud, et teatud teenuste puhul on vastutaja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium, teatud teenuste puhul kohalik omavalitsus, teatud teenuste puhul Eesti Pank jne. Ma arvan, et täna ei ole veel lõplikku vastust küsimusele, kellele läheb üle maavalitsuse roll, kas kohalikule omavalitsusele, mingile riigiametile või ministeeriumile. Aga kindlasti on see teema rakkerühma töö raames laual.

16:07 Esimees Eiki Nestor

Artur Talvik.

16:07 Artur Talvik

Aitäh! Hea peaminister! Oma vastustes te ütlesite, et koolides tuleb uus õppesüsteem, laiapindne riigikaitse on selle osa ning selle sees hakatakse õpetama ka elanikkonnakaitset. Mulle jääb see natuke arusaamatuks. Kui ühest küljest rakkerühm alles töötab välja elanikkonnakaitse kontseptsiooni ja teisest küljest haridusasutused justkui juba õpetavad uut süsteemi, mida nad siis tegelikult õpetavad?

16:07 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma ütlen korra uuesti – teil ei ole seda teksti ees –, mis ma ütlesin. Ma ütlesin, et ettevalmistused elanikkonnakaitse õpetamiseks koolides on juba käimas. Eeltöö gümnaasiumi ja kutsekooli riigikaitseõpetuse õppekava muutmiseks on lõppjärgus ning sellesse õppekavasse on lisatud elanikkonnakaitse teemad. Uute riigikaitseõpetajate ettevalmistamisel on aluseks juba täiendatud õppekava. Elanikkonnakaitse teadmisi on kavas hakata andma ja oskusi õpetama kõigis õppeastmetes seotuna kohustuslike õppeainetega. Me võime tuua päris palju näiteid, kuidas erinevates õppeainetes käsitletakse mingeid selle valdkonna teemasid. Ma arvan, et tulevikus hakkab see samamoodi olema. Selleks koostatakse abimaterjali õpetajatele, mis aitab tagada tervist ja ohutust, aga on vajalik alusmaterjal ka hädaolukordadeks valmisoleku õpetamiseks. Elanikkonnakaitse õpetamist koolides käsitletakse ka elanikkonnakaitse kontseptsioonis, kus tuuakse välja sellega seotud rahalised vajadused. Ma veel kord rõhutan, et ma rääkisin ettevalmistusest ja sellest, et eeltöö õppekavade muutmiseks on lõppjärgus.

16:09 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

16:09 Madis Milling

Suur tänu, härra esimees! Austatud peaminister! Kui me ei räägi nüüd kohe kõige hullemast ehk otsesest relvastatud rünnakust Eesti Vabariigi vastu, vaid tuleme selliste "argisemate kriiside" juurde, siis ma julgen väita, et enamikus Eesti omavalitsustes on n-ö kriisiplaanid pelgalt sellised formaal-

juriidilised paberid, mis on koostatud sellepärast, et neid tuleb koostada, ja mis on pandud kuskile kausta, välja arvatud ehk jah, tõepoolest, Pärnu või mõni teine koht, kus on reaalne õnnetus juba üle elatud. Millised on need valitsuse tööriistad, et saaks sundida või mõjutada kohalikku omavalitsust koostama pädevaid analüüse ja ka reaalselt toimivad kriisiplaane? Toon lihtsa näite. Eestis on väga palju asulaid, kus on raudtee. Ma ei usu, et kõigis nendes kohtades oleks olemas plaan, mida teha siis, kui ümber läheb näiteks ammoniaagisistern.

16:10 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt, me peame ikkagi vaatama, mis on seadusandlikud raamid. Seadusandja tahe on olnud ju see, et selle aasta 1. juulil jõustunud uues hädaolukorra seaduses on sees ka nõue, et selliste olukordade puhul peab kohalik omavalitsus koostöös elutähtsa teenuse osutajaga koostama hädaolukorra lahendamise plaane. Seda esiteks. Teiseks, te küsisite nii reljeefselt, mis on need sunni kasutamise võimalused või kuidas keskvalitsus peaks käituma. Ma siiski arvan, et siin peaks olema koostöö. Ma härra Talvikule vastasin, et õppekavade muutmise ettevalmistused on käimas. Kolmandaks, kui elanikkonnakaitse kontseptsioon tuleb valitsusse, siis on ju selge, et ega üheski valdkonnas ei öelda, et selle jaoks on meil eelarvevahendid olemas. See oli ka see põhjus, miks ma ütlesin, et kui elanikkonnakaitse kontseptsioon tuleb valitsusse, siis see on väga reaalne sisend ka riigi eelarvestrateegia, aga ka riigieelarve koostamisel. Ma arvan, et siin tuleb teha väga tihedat koostööd kohalike omavalitsuste ja ka riigi keskaparaadi või keskvalitsusega. Valmistades ette vastamist sellele arupärimisele, püüdsin ma teada saada, kust me leiame elanikkonnakaitse esimese tõsise alge. Praegu on aasta 2017. Kui tagasi mõelda, siis võiks küsida, et kui see kõik algas 2015. aastal, mis siis 24 aastat oli toimunud? Ma pean silmas taasiseseisvumist. Riigikogu võttis mais 2017 vastu julgeolekupoliitika alused. See dokument käsitleb laiapõhjalist riigikaitset. Selle alapeatükis 3.7 räägitakse elukeskkonna kindlusest, elanikkonna ja elukeskkonna kaitsest. Nii et neid alusraame natukene juba on. Mulle tundub, et teie küsimus oli see, et mis need konkreetsete meetmed on. Ühelt poolt on olemas hädaolukorra seaduse täiendused 1. juulist 2017 ja teiselt poolt on olemas julgeolekupoliitika alused. Kui elanikkonnakaitse kontseptsioon saab valmis, siis, ma arvan, peab see reaalselt väljenduma ka riigi eelarvestrateegias ja riigieelarves.

16:13 Esimees Eiki Nestor

Mart Helme, palun!

16:13 Mart Helme

Aitäh, härra eesistuja! Lugupeetud peaminister! Teoreetiliselt on meil praegu turvarisk seoses ID-kaartidega. Aga teoreetiliselt on olemas ka risk, et näiteks mingisuguse pahatahtliku tegevuse või mingisuguse õnnetuse tagajärjel katkeb meil elektrivarustus või tekib mingi saaste, mis nõuab võib-olla sadade tuhandete inimeste evakueerimist. Kuivõrd on riik oma kavades kõike seda ette näinud: transport, kohad, kuhu need inimesed viiakse, kuidas neile leitakse soojad ruumid, kuidas neid toidetakse jne?

16:13 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Selle põhjal, milline on minu tunnetus, võin üldjoontes öelda, et me peame olema valmis kaheks juhuks. Esiteks, rahuajal tekkivad kriisid. Te mõningad neist tõite praegu oma küsimuses välja: elektrikatkestus, siit võib edasi mõelda küttekatkestuse peale, eriti nendes omavalitsustes, kus on kaugküttepiirkonnad, ma mainiksin ka joogiveesaastet, rünnakut joogivee vastu. Teine valdkond on elanikkonnakaitse, ütleme, sõja ajal, sõjatingimustes. Praegu töötatakse kõige rohkem sellega ja valmistatakse selleks, et riik ja kohalik omavalitsus oleksid valmis. See tähendab elanike õpetamist, informeerimist või hoiatamist, see tähendab kindlasti ka elanike evakuatsiooni, mille kohta te küsisite. Kas riik on selleks valmis? Kindlasti on ta mingil määral valmis. Ei saa öelda, et ei ole valmis, seda ei saa kindlasti öelda. Ma andsin Vabaerakonna fraktsiooni liikmete viiendale küsimusele vastates konkreetsete vastused, kui pikaks ajaks on riigil või omavalitsusel teatud juhtudeks varusid. Näiteks, toiduvare koguste arvestamise aluseks on võetud Eesti elanike arv, need varud peaksid katma elanikkonna seitsme päeva vajadusi. Tervishoiuvarusid jätkub hinnanguliselt kaheks nädalaks jne. Minu meelest ongi oluline see, et kui seda elanikkonnakaitse kontseptsiooni välja töötatakse, siis tehtaks kindlaks ka need realsed ajalised ressursid ja kogused, mida on vaja, kuni sinnamaani välja, kui palju

on vaja tekke, kui palju on vaja joogivett, kui palju on vaja kütust jne. See kõik on seotud elanikkonnakaitsega.

16:16 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:16 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea esimees! Hea peaminister! Meie arupärimine on ajendatud kohtumisest rakkerühma esindajatega, kust minuni jõudis signaal, et pigem ollakse mures, sest valitsus ei tunne vastutust, et ta peaks seda protsessi ka plaani koostamise ajal väga selgelt juhtima ja seal aktiivne osaline olema. Milles on probleem? Ma püüan selgemalt välja öelda. Omavalitsust ei saa panna millegi eest vastutama, kui tal ei ole garantiisid. Mina näen, et riik saab siin anda näiteks rahastusgarantiisid. Näiteks oli Järvamaal hiljuti tuulispask, kogukonna liikmed said kannatada. Kus on need vahendid, et aidata, kuidas on info liikumine tagatud, kuidas saavad kogukonnad suuremates omavalitsustes aidata? Standardid tuleb välja töötada. Millal te viimati kohtusite rakkerühmaga ja mis on teie vahekokkuvõte?

16:17 Esimees Eiki Nestor

Suur tänu!

16:17 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Kõigepealt, te mainisite kriitikat, et rakkerühm oli teile vahendanud, nagu valitsus ei võtaks seda teemat tõsiselt. Loomulikult võtab tõsiselt. Ma ütlesin ka vastates, ma arvan, et viimase küsimuse vastuses, et elanikkonnakaitse ja laiapõhjaline riigikaitse on praeguse ja loodetavasti ka kõigi järgmiste valitsuste üks selgeid prioriteete. Ma isiklikult olin selle aasta maikuus siin teie ees julgeolekupoliitika aluste dokumendiga. Te küsisite, millal ma viimati kohtusin rakkerühma esindajatega. Ma vastan, et täna. Kui teie arvate, et omavalitsusele peab kõike ette kirjutama, siis mina – mul on ka omavalitsuses töötamise kogemus – väidan seda, et omavalitsused on selliste küsimuste lahendamisel päris nutikad ja proaktiivsed. Ma vastasin siin eelnevale küsijale ja ütlesin, et ma ise vastutasin 2000. aastate alguses selle valdkonna eest (kuni tekkide, joogivee ja, ma ei tea, madratsiteni välja) ühes omavalitsuses, kuid siis ei kandnud see valdkond kindlasti veel elanikkonnakaitse nimetust. Reaalselt on olemas sellised kohad, kus on vastav varustus olemas, kindlasti ei ole neid mitte kõigis omavalitsustes, aga suuremates kindlasti. Ma arvan, et on ka neid väiksemaid omavalitsusi, kes on varunud, ütleme siis, kriisi puhuks teatud vahendeid. Te küsisite, kuidas on teavitamine korraldatud. Ma just kümme minutit tagasi vastates ütlesin, et ohust teavitamine on kõige kriitilisem valdkond. Kui mõelda, kus võib olla see kõige suurem küsimärk, kuidas tööd korraldada, siis see on ohust teavitamine. Riigil, sh peaministril on teatud võimalus anda näiteks korraldus, et inimesi teavitataks ohust SMS-i teel, aga arvatakse – ja ma arvan, et põhjendatult arvatakse –, et see ei ole enam kõige kiirem viis. Eks ohust teavitamise viise ole väga erinevaid. Kõigepealt on uudised: raadio, televisioon, *online*. Sealt edasi tulevad inimeste isiklikud sidevahendid, teatud juhtudel ka ukse tagant ukse taha käimine. Ei saa välistada, et mingite ohu- või kriisihetkede tekkimise korral on kõik need kolm, neli või viis võimalust töös.

16:20 Esimees Eiki Nestor

Andres Herkel, palun!

16:20 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister! Kas ma sain teie ettelõetud kõne päris lõpuosast õigesti aru? Te ütlesite umbes nii, et kõigepealt tuleb kontseptsioon ja kui valdkondades on vaja elanikkonnakaitsele lisavahendeid, siis selle peale hakatakse mõtlema siis, kui tuleb järgmine eelarvestrateegia. Ehk te pallite selle rahalise kohustuse, mis siin kaasneb, järgmisele Riigikogule, ilmselt ka järgmisele valitsusele, kuidagi ajas ette ja liiga kaugele. Ma muidugi ei ole üldse rahul teie eelarvestrateegiaga, mis headel aegadel viib meid defitsiiti, aga vahendeid paistab nagu tekkivat. Kas on nii? Teiseks, kuidas on meil plaaniga B, kui julgeolekuolukord järsult halveneb?

16:21 Peaminister Jüri Ratas

Mul on muidugi väga piinlik seda öelda, aga ei, austatud Riigikogu liige, te ei saanud minust õigesti aru, te ei saanud kohe üldse õigesti aru. Alati tahetakse ju konkreetset selle valitsuse, selle peaministri käest teada reaalseid samme. Hoolimata sellest, kas elanikkonnakaitse kontseptsioon on olemas või ei ole, on juba selle koalitsiooni raames astunud reaalseid samme elanikkonnakaitse heaks, ka eelarveliselt. Olgu näiteks toodud priitahtlikud pritsimehed ja piirkondlike politseinike arvu või politsei kiirreageerimisvõimekuse suurendamine. See kõik on elanikkonnakaitse. Nii et ei, kindlasti ei ole nii, et me ootame ühe paberi ära ja alles siis hakkame astuma reaalseid rahalisi samme eelarve või eelarvestrateegia vaatevinklist. Tõsi on see, et kui see kontseptsioon saab valmis ja valitsus selle läbi arutab, siis loomulikult on pilt selge. Ma loodan väga, et see kontseptsioon jõuab selle aasta lõpus valitsusse. Rakkerühm arvab, et see jõuab valitsusse novembris. Ma arvan, et see jõuab sinna selle aasta lõpus või hiljemalt järgmise aasta alguses. See on piisav aeg selleks, et lisaks sellele, mida juba praegu tehakse ja mida on teinud ka eelnevad valitsused, veel tõsisemalt, veel konkreetsemalt, veel detailsemalt need asjad eelarvesse kirja panna. Neid panevad oma eelarvetesse kirja kohalikud omavalitsused, aga mitte ainult, ka need ettevõtted, kes selles valdkonnas tegutsevad. Nii et jah, kahjuks te saite valesti aru.

16:23 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

16:23 Raivo Põldaru

Aitäh, härra esimees! Hea peaminister! Jää on liikuma hakanud, rõõm kuulda. Aga vastuseid kuulates tekkis ikkagi ka mõtteid. Nendel varudel, millest käib jutt, on kuskil omanikud. Kuidas riik ikkagi tagab selle, et nad kusagil olemas on, ja kus nad on? Küsimus on selles, et kogu see asi, see eriolukord vajab ju harjutamist. Ma ise tegelesin sellega omal ajal, kui harjutati näiteks täna jutuks olnud ammoniaagistsisterni ümberminekut. Aga kõik see nõuab vahendeid. Kui on tegemist riigistruktuuriga, siis on vahendid võib-olla olemas. Aga kui nõutakse ka erastruktuuride kaasalöömist, siis kuidas ikkagi saadakse need kaasatud? Pealegi nõuab see erastruktuuridelt kulutusi.

16:24 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Jah, ka eelmine küsija küsis plaani B kohta. Ma varsti tulen selle juurde, aga kõigepealt vastan ma teie küsimusele. Ma olen ise osalenud sellistel õppustel ja harjutustel, kus on osalenud kohaliku omavalitsuse ja riigisektori esindajad, aga ka erasektori esindajad. Kõik nad on töötanud selle nimel, et üht, teist või kolmandat kriisi lahendada. Minu meelest olid need reaalsed õppused, kus mina isiklikult osalesin. Te küsisite, kuidas varustusega on. Hädaolukorra seaduse §-s 36 on ära toodud elutähtsate teenuste loetelu ja nende toimepidevust korraldavad asutused. Kes need on? Näiteks korraldab Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium järgmiste elutähtsate teenuste toimepidevust (ma mainin ainult mõnda): maagaasiga varustamine, elektriga varustamine, telefoniteenus, andmesideteenus jne. Sotsiaalministeerium vastutab tervishoiuteenuste eest. Eesti Panga vastutada on makseteenus ja sularaharinglus. Kohalikud omavalitsused, kus on üle 10 000 elaniku, korraldavad kaugküttega varustamist, tagavad kohaliku tee sõidetavuse ning vastutavad veega varustamise ja kanalisatsiooni eest. Aga selles mõttes olen ma küsijaga täiesti nõus, et rakkerühmaga kohtudes me alati mõtleme – ma arvan, et see on ka õige –, kuidas töötavad need hammasrattad ja toimib see koostöö väga suurtes omavalitsustes. Vabandust, aga esimene mõte, mis mulle pähe tuleb, on see, mis saab siis, kui midagi peaks juhtuma näiteks pealinna joogiveega. Me võime jätta välja Nõmme ja Pirita kandi, mis ei saa vett Ülemiste järvest, aga kõik teised linnaosad saavad. Ma arvan, et Tallinna Veel või Tallinna linnal on need plaanid olemas. Teine näide: mingil põhjusel ütleb kaugküte talvel üles. Ma ka Vabaerakonna fraktsiooni liikmele Külliki Kübarsepale ütlesin, et kõige kriitilisem on praegu ohust teavitamise aspekt. Joogivesi on, aga me peame inimestele ütlema, et seda vett ei tohi sellel ja sellel põhjusel juua. Siis ei piisa enam õhtusest "Aktuaalsest kaamerast", seda on vaja teha kohe, väga kiiresti. Kui toimub mingi looduskatastroof, siis peavad inimesed evakueeruma oma kodust punkti B. Kas need kohad on meil olemas ja kuidas elanikke nendest teavitada? See kõik on praegu minu meelest laual ja lahendused tuleb selles kontseptsioonis välja töötada.

Eelmine küsija küsis, kas meil on olemas ka versioon või variant või alternatiiv B. Ega ma täpselt ei tea,

mida küsija selle all mõtles, aga kogu see tegevus tähendabki ju eri alternatiivide kaalumist. Näiteks, kas leibkond peab minema oma kodust kuhugi varjulisse kohta või, vastupidi, ei tohi liikuda kodust välja, peab koju jääma. Ma arvan, et neid alternatiive tuleb kaaluda.

16:28 Esimees Eiki Nestor

Krista Aru, palun!

16:28 Krista Aru

Aitäh, härra esimees! Austatud peaminister, aitäh vastuste eest! Minu küsimus on väga lihtne ja lubab teil anda ka väga isikliku vastuse. Sõjaeelsetes Eesti Vabariigis oli elanikkonnakaitse alus sõnastatud väga lihtsa lausega: "Elanikkonna kaitse algab igast inimesest, tema teadlikkusest ja tema tegevusest." Kuidas te sõnastaksite meieaegse, 21. sajandi elanikkonnakaitse lihtsalt ja igale inimesele arusaadavalt?

16:29 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Me käsitleme elanikkonnakaitset kõigis oma viimastes dokumentides palju laiapindsemalt, laiapõhjalisemalt. Te nimetasite sõjaeelset Eesti Vabariiki. Need ohud ei ole praegu mitte teistsugused, neid on lihtsalt nii palju lisandunud. Kui rääkida sellest, et iga inimene või leibkond vastutab enda eest ise ja me peame ise olema hoolsad, siis näiteks Päästeameti kodulehel on olemas need soovitusel, mis inimestel peaks kodus olemas olema. Ma mäletan, et kui aastakümneid tagasi läks elekter üsna sagedasti ära, siis pidid küünlad, tikud jms kodus olema. Päästeamet räägib konkreetset, missugused varud peaksid inimestel kodus olema, mis on need soovituslikud varud. Seal räägitakse näiteks joogiveevarust, mida võiks olla kolm liitrit ööpäeva peale inimese kohta, räägib, missugused toiduvarud võiksid kodus olla, millised konservid, pakisupid, teraviljatooted jms, räägitakse ka sellest, et väikelaste jaoks võiks olla näiteks rinnapiima asendav pulber, püreepulbrid, on öeldud, kui pikaks ajaks neid varuda. Räägitakse ka sellest, kuidas peaks seda toidukaupa kodus säilitama, milline temperatuur peaks olema, kui pikk võiks olla säilitamisaeg – see info tuleb Maaeluministeeriumilt. Räägitakse ka sellest, mis igapäevases majapidamises võiks olemas olla. Nagu ma ütlesin: küünlad, tikud, patareid, erinevad akud, akupank mobiilide jaoks, esmatarbekaupad, olulisemad ravimid, taskulamp. Need on soovituslikult kirjas. Ma viitasin, et Leedus on olemas konkreetset juhised. Eks see loetelu peaks ka täienema. Kui te soovite, et ma ütleksin teile lõpliku definitsiooni, siis ma arvan, et olukord on natukene muutunud. Ühelt poolt peab leibkond ise ka loomulikult oma turvalisuse eest hea seisma, aga see ei tähenda, et riik ei peaks kasutama teatud proaktiivseid tegevusi, õpetamist, informeerimist või hoiatamist, aga ta peab valmistuma ka kriisilukorras tegutsemiseks.

16:32 Esimees Eiki Nestor

Henn Põlluaas, palun!

16:32 Henn Põlluaas

Aitäh! Te ütlesite, et hoiatamine ja teavitamine on väga oluline. See on tõsi. Aga inimestel peab olema ka kuskile minna, kui pommituslennukid on juba õhus ja rakettidele on start antud. 60 kilomeetrit meist põhja pool on riik, kus sisuliselt iga elaniku jaoks on olemas varjendikoht. Eestis leiti 1990. aastatel kahjuks, et meil seda vaja ei ole, ja tsiviilkaitseüsteem lammutati. Kas on mõeldud, kuidas reaalses lahinguolukorras inimesi kaitsta? Teiseks, kui inimesed jäävad peale rünnakut ellu, siis on neid vaja evakueerida, kuskile viia, toita, vajalikuga varustada. Kui kaugel on sundkoormiste seaduse valmimine? Selle seaduse alusel saaks riik kaasata eravahendeid, sõidukeid jne, ka Kaitseväge saaks kasutada traktoreid, kombaine või ekskavaatoreid.

16:33 Esimees Eiki Nestor

Aitäh-aitäh!

16:33 Henn Põlluaas

Kui kaugel sellega ollakse?

16:33 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Ma alustan kõigepealt sellest, et Eesti on rahulik riik. Eestis ei ole täna, 11. septembril 2017 mingit sõjahüsteeriat. Ükski ohuhinnang seda ei näita. See on hästi oluline. Peaminister saab neid ohuülevaateid üsna sagedasti. Ma arvan, et adekvaatse info andmine elanikele on hästi tähtis. Teie küsimus oli muidugi väga äärmuslik. Kõigepealt, sellist varjendite või varjumisvõimaluste baasi, nagu selles riigis, mida te mainisite, mis on meist 60 või 80 kilomeetrit põhja pool, Eestis praegu muidugi ei ole. Sellega tuleb töötada, tuleb töötada.

Kui hästi on reguleeritud eravara kasutamine sellises olukorras? Ma arvan, et piisavalt hästi. Praegu on kriisiolukorras – on selleks siis olnud looduskatastroof või näiteks katastroof ühes suures kortermajas – need kohad, kuhu inimesi on viidud, olnud peamiselt koolimajad, mõnes kohas ka päevakeskused, see on olenenud omavalitsusest. Toon näite oma kogemuse põhjal. 2003. aastal oli vaja mitukümmend leibkonda oma kodust evakueerida. Toona, sel õhtul ei teadnud keegi, kas see kodust äraminek tähendab ühte ööd või mitut kuud. Seal hoones, kus need inimesed elasid, toimus plahvatus. Tuleb tunnistada, et isegi Tallinna-suurusele omavalitsusele oli see päris suur pähkel ja probleem, kuidas seda küsimust lahendada, kui see olukord kestab mitu kuud.

16:35 Esimees Eiki Nestor

Ain Lutsepp, palun!

16:35 Ain Lutsepp

Aitäh, härra juhataja! Austatud peaminister! Elanikkonnakaitse rakkerühm on keerulise ülesande ees, tuleb töötada välja kontseptsioon ja alused selle rakendamiseks. See vajab kõigi ministeeriumide koostööd, kusjuures on veel ka kohalik tasand. Seal tekivad õigus-, keskkonna-, riigikaitse-, sotsiaal- ja muud probleemid. Elanikkonnakaitstes peaks olema seetõttu juhtasutus. Kuidas te sellesse suhtute? Vaja on üleriigilist, ministeeriumidevahelist koordineerimiskeskust. Elanikkonnakaitse rakkerühm töötab Siseministeeriumi alluvuses. Milline on laiapõhjalise riigikaitse tasakaalustav roll selle rakkerühma töös?

16:36 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Minu teada töötab see rakkerühm küll Riigikantselei juures. Aga see selleks. Kui te küsisite, kas on vaja elanikkonnakaitse üldkoordineerijat või selle eest vastutajat, siis minu vastus on jah, on vaja. Ma väga loodan, et selle töö abil, mida nad teevad, selles kontseptsioonis, mida nad koostavad, me suudame riigis panna paika peamise vastutaja või koordineeri kriisihetkedel.

16:37 Esimees Eiki Nestor

Uno Kaskpeit, palun!

16:37 Uno Kaskpeit

Aitäh, härra eesistuja! Hea peaminister! Te rääkisite siin ohuhinnangust, aga see on sihuke naljanumber. Soomes on tõesti nii, et kui maja projekteeritakse ja selle pindala ületab teatud ruutmeetrite arvu, siis seal all peab olema tsiviilkaitsevarjend. Ma teie eelkäija käest, kah noore mehe ja peaministri käest seda küsisin. Tema andis mõista, et milleks need varjendid, kui meil on keskmaa-õhutõrjeraketid. Ma kardan, et see noormees ei teagi, mis on keskmaa-õhutõrjerakett. Aga see on väga tõsine asi. Ohuhinnang võib muutuda poole aastaga, aga poole aastaga varjendeid ei ehita. Nii et minu soovitus teile on, et võtke seda varjendite ehitamist ja seda nõuet tõsiselt. Jõudu teile!

16:38 Peaminister Jüri Ratas

Alustan lõpust: jõudu tarvis! Tsiviilkaitse laiapõhjalise kontseptsiooniga olen ma kokku puutunud pealinna näitel ja päris tõsiselt. Kui te soovitate võtta seda tõsiselt, siis ma sellega täiesti nõustun. Ma arvan, et seda tuleb väga tõsiselt võtta. Ma ei oska täna öelda, mitu varjendit peaks olema ja missugused peaksid täpselt olema need nõuded, milliste majade alla neid tuleks ehitada, aga selge on see, et praegu on see pigem lünk meie tegevuses.

16:38 Esimees Eiki Nestor

Monika Haukanõmm, palun!

16:38 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Lugupeetud peaminister! Riigikaitsest meie ühiskonnas juba räägitakse ja väga palju, debatid käivad massimeedias, sellest räägitakse. Elanikkonnakaitsest kahjuks niisama palju ei räägita, see on nagu vaeslapse ossa jäänud. Me juba teame natuke seda, mis meil peaks kodus olema ja kuidas me peaksime teatud olukordades käituma, aga mulle tundub, et oskused, mille abil saaks nädala või kahe jooksul toime tulla, on meil kesised. Ma pean silmas seda, kas me oskame anda esmaabi ja kas me oskame tulla toime kas või olukorras, kus elektrit ei ole, ei saa süüa teha ega saa vett kaevust kätte. Selliseid esmaseid oskusi meil ei ole. Meil peaksid olema programmid ja rahastus, et inimestele kogu nende elu jooksul neid oskusi meelde tuletada ja õpetada, neid programme peaks olema ka kogukondade jaoks. Kas valitsusel on plaanis selliseid spetsiaalseid pikaajalisi programme välja töötada ja neid ka rahastada?

16:40 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! Mina ei ole nii kriitiline meie rahva suhtes kui teie. Kui ma vaatan oma generatsiooni, siis näen, et minu generatsiooni vanematel ja vanavanematel on väga hästi käpas need oskused, mille abil saab sellistel hetkedel toime tulla. Võib-olla võib vaielda, milline on inimeste valmidus, sõltuvalt sellest, kas nad elavad linnas või maapiirkonnas. Aga ma arvan, et tulenevalt oma elukogemusest teavad inimesed seda päris hästi. Tõsi on see, et väga paljudel juhtudel me näiteks siis, kui elektrit pole, ei saa ka vett enam kaevust kätte. Loomulikult on see probleem. Tasapisi me juba näeme, et ka maapiirkondades ei eelda veega varustatus mitte kaevukoogu, vaid elektri olemasolu. Mõnes kohas on mõlemad võimalused olemas, saab nii üht- kui ka teistpidi. Te küsisite, kas plaanitakse elanikkonda sellest informeerida. Jah, kindlasti seda elanikkonnakaitse tegevuste raames tehakse. Ma ütlesin ka varem, võib-olla ei pannud te tähele, aga elanikkonna õpetamine, informeerimine ja hoiatamine on kõik nende tegevuste raames olemas.

16:41 Esimees Eiki Nestor

Arno Sild, palun!

16:41 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Siin juba mainiti, kui kaugel ees meist on soomlased elanikkonnakaitse probleemaatika lahendamisel. Viimasel ajal on ajakirjanduses räägitud ka sellest, et rootslased on viimasel ajal seda teemat väga tõsiselt võtma hakanud ja järgmistel aastatel nähakse seal riigieelarvesse ette sadadesse miljonitesse ulatuv lisasumma. Kas meil on ka konkreetset juba planeeritud järgmiseks aastaks riigieelarvesse mingi lisasumma? Te rääkisite küll, et riigi eelarvestrateegias nähakse see ette. Aga mis saab konkreetset juba järgmisel ja ülejärgmisel aastal?

16:42 Peaminister Jüri Ratas

Aitäh! See teie näide Rootsi Kuningriigi kohta, loomulikult, ma arvan, on hea õppetund ka meile. Te küsisite, kas on ette nähtud konkreetset summat. Vastus on, et jah on. Näiteks, priitahtlike pritsimeeste lisarahastus ja seesama, mida ma juba ütlesin: politsei, piirkondlik politsei, konstaablid. See on reaalne tegevus ja ma loodan, et see on eeskätt preventiivne tegevus elanike kaitseks. Suurendatakse politsei kiirreageerimisvõimekust. Vastuseks teie tõsisele küsimusele ütlen, et teie süda võib rahul olla. Me ei räägi enam mitte ainult riigi eelarvestrateegiast, vaid juba sellest projektist, mille me teile esitame. Loomulikult on see teie otsus, kuidas te näete järgmise aasta eelarvet, aga need summad on seal juba kirjas.

16:43 Esimees Eiki Nestor

Aitäh, peaminister Jüri Ratas! Avan läbirääkimised. Artur Talvik arupärijate nimel. Ei ole arupärijate nimel. Aga ikka, palun!

16:43 Artur Talvik

Mis ei ole? Aa, minu allkirja ei ole!

16:43 Esimees Eiki Nestor

Arupärijad ei soovinud rääkida, Artur Talvik räägib.

16:43 Artur Talvik

Okei, ma siis räägin. (Naerab.) Tänan selle suurepärase võimaluse eest ja muidugi tänan peaministrit inimeste nimel, kes need küsimused esitasid. Minu allkirja sellel paberil ei olnud, aga vastused olid head. Tegelikult näitavad need, et midagi on meil ikkagi muutumas suhtumises elanikkonnakaitse või üldse laiapiindsesse riigikaitse, peenema nimetusega riigikaitse uude käsitusse. Ma olen viimastel päevadel veetnud palju aega televiisori ees, mida ma tavaliselt üldse ei tee. Palun mitte valesti aru saada, ma ei ole seda teinud mitte perverssest huvist, vaid võiks öelda, et olen poolprofessionaalsest huvist jälginud sündmusi Kariibi mere saarestikus ja Florida osariigis. See kõlab võib-olla jõhkvalt, aga see, kuidas seal toimitakse ja missugust informatsiooni uudistest saab, on tegelikult väga huvitav. Toon sellise näite. Ameerikas on moes elektriautod. Kui inimesed hakkasid elektriautodega evakueeruma, siis oli näiteks 80–100 miili kaugusel Miamist väga-väga palju seisvaid autosid, mis ei saanud edasi liikuda, sest ei olnud elektrit ega võimalust laadida, ei olnud laadimiskohtasid. Niimoodi nad siis seal seisisid. Väga huvitav on jälgida ka seda, kuidas Ameerika valitsus ja kõik valitsusasutused inimestele informatsiooni edasi annavad, mismoodi see on läbi mõeldud, kuidas organisatsioonid väga hästi koostööd teevad ja kuidas nende vahel on ülesanded jaotatud. See on nagu õppematerjal. Aga hoolimata sellest, et asjad on detailideni läbi mõeldud, juhtub sellistes kriisisituatsioonides ikkagi asju, mida keegi mitte kunagi läbi ei ole mõelnud.

Elanikkonnakaitse peamine probleem on võib-olla see, et meie minevik või, ütleme, nõukogudeaegne pärand ...

Kas ma saan pikemalt ka rääkida?

16:47 Esimees Eiki Nestor

Kas on soovi?

16:47 Artur Talvik

Jah.

16:47 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

16:47 Artur Talvik

Nõukogudeaegne pärand, mida me nimetame tsiviilkaitseks. Ajad on muutunud ja elanikkonnakaitse on muutunud palju komplekssemaks või keerulisemaks süsteemiks. Teisest küljest, tsiviilkaitse tähendas ikkagi seda, et kuskil üleval oli plaan ja see taoti inimestele pähe ehk kodanikkonna valmisolek kriisideks tähendas pigem toetumist riigi juhtkonna peale. Kuna väga pikka aega, eelmiste valitsuste ajal, võiks öelda, elanikkonnakaitsega ei tegeldud, siis on tekkinud sellised n-ö allpool olevad kogukonnad või organisatsioonid, kes üritavad seda auku lappida. See on loonud olukorra, kus riigi ja kodanikkonna koostöö käigus võib omakorda jällegi tekkida erinevaid arusaamu ja konflikte.

Seetõttu on elanikkonnakaitse kontseptsioon ülivajalik. Selle kontseptsiooni põhiosa peaks olema (sellele viitas Krista Aru) selline Eesti sõjajärgne lähenemine elanikkonnakaitsele: riigi julgeolek ja riigi elanikkonnakaitse algab elanikust endast, kodanikust endast. Aga selleks, et seda teha, on vaja kodanikku õpetada. See õpetamine nõuab omaette julgust. Väga paljude kodanike seas on kahetsusväärset levinud nn õpitud abituse printsiip, neil on arusaam, et ta võtab lihtsalt mobiiltelefoni ja kutsub kedagi appi. Nad ei mõtle sellele, mis saab siis, kui mobiiltelefon ei tööta, nad ei mõtle sellele, mis saab siis, kui poed ei tööta. Ma väga loodan, et ka sedasi mõtlevad inimesed on vaadanud neid sündmusi, mis toimuvad Ameerikas, kus väga kiiresti tekkis paanika, enne tormi osteti poed tühjaks, joogivesi ja kütus said väga kiiresti otsa ning tekkis muidki probleeme.

Tahaksin veel eraldi tähelepanu juhtida ühele väga pööraselt käituvale riigijuhile, kes katsetab igasuguseid kaugmaarakette ning vesinikupommi ja aatomipommi. Tallinn on sellele pöörasele riigijuhile kõige lähem NATO pealinn. Seetõttu tuleb mõelda kas või sellele, et kui midagi juhtub, näiteks tuleb meie poole tuumapilv, kuhu me siis oma inimesed paneme. Meil praegu selleks võimalust ei ole või, ütleme, see on väike. Ma loodan, et Vabaerakonna fraktsioon saab kunagi riigistruktuuridelt ka

vastuse, mida varjendite ja inimeste paigutamise asjus sellistes olukordades ette võetakse. Aga veel kord suur tänu peaministrile! Ma arvan, et me oleme kõik õigel teel. Ma loodan väga, et elanikkonnakaitse ei muutu n-ö ametkonnakeskseks ja saadakse aru, et ühelt poolt on siin väga palju kodanike enda ja kogukondade teha ning teiselt poolt on riigi ülesanne neid kogukondi kõige paremal viisil õpetada ja aidata. Aitäh!

16:51 Esimees Eiki Nestor

Madis Milling, palun!

16:51 Madis Milling

Austatud esimees! Hea peaminister, tänan küsimustele vastamise eest! Ma tahan peatuda kahel teemal. Üks teema on see, millest poole rääkis hea kolleeg Artur juba ära. Peaminister mainis oma vastustes, et ta ei arva, nagu tema põlvkond või veel vanem põlvkond oleks abitu. Ma usun, et kõik siin saalis olevad inimesed saavad iseendaga kriisiolukorras hakkama, pigem peaksime tähelepanu pöörama sellele n-ö nutitelefonil põlvkonnale. Täna ei ole asi võib-olla veel nii hull, aga homme võib nii mõnigi inimene arvata, et küllap on verejooksu sulgemiseks äpp olemas, sest usk digimaailma on lihtsalt nii suur ja võitmatu.

Kriisiolukorras toimib päästeahel alati alt üles: leibkond, kogukond, omavalitsus, riik. Riiki ja omavalitsust saab seadustega kohustada kriisiolukorras midagi tegema, kogukonnale ja leibkonnale saab jagada soovitusi. Neid soovitusi tuleb tulevikus jagada palju jõulisemalt, kui teevad seda Päästeameti koduleheküljel olevad nõuanded, sest ma arvan, et on väga suur hulk inimesi, kes isegi ei tea, et Päästeametil koduleheküljel olemas on, rääkimata nende nõuannete lugemisest. Üks asi on veel hinge peal. Kuulge, lõpetame selle varjendijutu ükskord ära! Ka Nõukogude Liidus ei olnud igale inimesele varjendikohta olemas, Eestis ei hakka mitte kunagi olema igale inimesele varjendis kohta, see on utoopia. Helsingis ei ole ka igale inimesele varjendis kohta. Helsingis on metroo ning arvatakse, et juhul kui ..., siis viiakse inimesed sinna varju. Helsingis sai varjendite ehitamine alguse taas reaalsest kogemusest, sellest, kui talvesõja ajal Helsingit pommitati. Ma sellest kunagi ka kirjutasin, et ajaloos tehakse alati seda viga, et valmistutakse n-ö eelmiseks sõjaks. Tänapäevane sõda ei ole teine maailmasõda, kui lähenes pommituslennukite lüli, õhutõrjesireen hakkas huilgama ja inimesed läksid organiseeritud korras varjendisse. Nüüd ei jõua see sireen isegi huilgama hakata, kui tuleb Iskander-rakett, mis lendab üleülehelikiirusel. Isegi varjendist ei ole kasu, kui see ka olemas oleks. Me alustasime riigikaitse ehitamist nullist ja panustasime Kaitseväele. Me lähtusime printsibist, et meie riigikaitse põhiline ülesanne on heidutus: relvastus, toimiv Kaitsevägi ja toimiv Kaitseliit. Isegi kui igale Eesti inimesele oleks ette nähtud koht varjendis koos piisava makaronivaruga, ei mõju see võimalikule agressorile mitte vähemalgi määral heidutavalt. Mis me siis teeme? Istume varjendis ja ootame, kuni meid ära vallutatakse? Me valaksime siis riigikaitse arendamiseks ja relvastuseks mõeldud raha betooni. Ma ei tahaks seda varjendijuttu enam rääkida. Suur tänu!

16:55 Esimees Eiki Nestor

Külliki Kübarsepp, palun!

16:55 Külliki Kübarsepp

Hea esimees! Võib-olla oleks mõistlik praegust formaati muuta, nii et need, kes on arupärimise esitanud, saaksid jagada kommentaare kogu sellele diskussioonile, ka kõnede, mis oleks võib-olla mõistlikum. Aga mind ajendas siia tulema peaministri vastus minu küsimusele, mis hakkas mu hinge jälle kriipima ja kraapima, nagu ma olen siin enne korra öelnud. Peaminister oli natuke häiritud minu küsimusest, et kas me hakkame jälle omavalitsustele midagi ette kirjutama, kas nad on tõesti nii rumalad, et ei oska mitte midagi ise leiutada.

Minu sõnum on see. 2017. aasta jääb riigivalitsemise mõistes mällu omavalitsusreformi läbiviimise poolest. Tõenäoliselt ei jää see reform põhinema n-ö 5000 elaniku kriteeriumil, kuulujutud räägivad, et kohe-kohe on tulemas järgmine etapp, kus on piiriks 20 000 elanikku. See reform on jäänud ju poolikuks, sest me ei ole tahtnud alkatada laiapõhjalist arutelu, milline võiks olla ülesannete jaotus institutsioonide vahel ja tulubaas, me ei ole rääkinud, kas omavalitsus või mingi institutsioon saab ise tulusid kehtestada või aitab riik neid võimalusi luua. Kui me räägime laiapõhjalisest riigikaitsest, siis me ei saa öelda, et küll omavalitsus teeb, küll ta võtab kogukonnad ja ettevõtjad kokku ning püüab

koostööd tekitada. Aga on vaja luua eeltingimusi ja garantiisid, et omavalitsusel oleks julgust seda teha, oleks vaja positiivseid näiteid. Kaks eelkõnelejat tõid minu meelest briljantselt need valukohad välja. Just Madis viitas sellele. Sa saad sundida ja ette kirjutada, mida peaks tegema. Kogukonnad ja ettevõtjad on kindlasti need abilised, kes aitavad seda ellu viia. Aga kui me ei mängi läbi ega teadvusta, kuidas info liigub, kuidas raha liigub – see küsimus on sellest lahutamatu –, siis jääb see kõik kuidagi poolikuks. Oluline on läbi mängida standardid, kuidas käituda näiteks looduskatastroofi puhul, mis võib olla kõige tõenäolisem kriis, kliimamuutused panevad meid sellele mõtlema. Ma ei usu, et me suuremate looduskatastroofide eest päris kaitstud oleme ja eriti ohus on meie järeltulevad põlvned. Me ei tohi pead liiva alla peita, vaid peame aktiivselt tegutsema. Samamoodi on olulised koolitused, mille korraldamist saaks täidesaatev võim eest vedada. Üks asi on haridusasutuste tegevus, aga teine asi on see, kas me oskame ja kas me teame ning mis on õige koostöövorm kogukonna, ettevõtjate ja kohaliku omavalitsuse vahel.

Miks ma pean seda väga oluliseks? Sügisel on peale omavalitsuste reformi tekkinud suuremad omavalitsused. Neid osapooli, kes peaksid oma lokaalse territooriumi eest rohkem vastutama ja selle eest vastutust kandma, on nüüd rohkem. Kui me ei suuda omavahelist usaldust hoida – praegu toimub väiksemate omavalitsuste liitumise tõttu ikkagi väga aktiivne võimu pärast rebimine, et selguks, milline endine omavalitsuskogu, ütleme, poliitiline kogu jääb domineerima –, siis me ei saa rääkida ka sellest usaldusest, mida me vajame näiteks katastroofide puhul, kui tuua selline lihtsam näide. See hea tahe, positiivne valmisolek aidata, anda garantiisid – täidesaateva võimu pool on selles küsimuses väga oluline. Me ei tohi ühegi osapoole rolli siin alahinnata, vaid tuleb anda just tuge. Nagu Artur mõista andis, meil on tekkinud teatud vaakum ja see vaakum tuleb täita just selle initsiatiiviga. Aitäh!

17:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole. Nagu meie reeglite järgi on kohane, on enne läbirääkimiste lõppu arupärimise adressaadil võimalus sõna võtta. Seda võimalust kasutab härra peaminister. Palun!

17:00 Peaminister Jüri Ratas

Austatud Riigikogu aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Head arupärijad! Ma tänan siiralt selle teema fookusesse toomise ja ka selle arupärimise eest! Kui Artur Talvik siin rääkis, siis ma mõtlesin selle peale, et me väga palju ei kasuta sõna "üleerakondlik", aga ma arvan, et see elanikkonnakaitse teema on puhtalt selline, mis peaks olema üleerakondlik.

Härra Milling ütles, et kuigi EKRE fraktsioonist küsiti varjendite kohta, siis unustame need jne. Ma mõtlesin sellele, mis juhtus minuga kümnekond aastat tagasi Ameerika Ühendriikides. Meil ei ole õnneks, vähemalt siiani, olnud väga võimsaid tornaadosid. Seal on. Ma mäletan, et ma olin just ühes muuseumis, kui tuli signaal, et tornaado on tulekul. Need inimesed, kes muuseumis olid, viidi ühe hoone keldrisse. Ma ei ütleks, et see oli varjend. See oli lihtsalt tugev hoone, võib-olla oli see ehitatud natukene tugevamalt. Ma ka ei arva, et me peaksime hakkama igale inimesele varjendit ehitama, aga on vaja mõelda, kuhu on inimestel näiteks looduskatastroofi ajal – ma ei räägi mingitest rakettidest, mille teie siin näiteks tõite – võimalik varju minna. Ma arvan, et seda teemat ei peaks pelgama, see tuleks läbi arutada. Mina ka ei arva, et omavalitsuste territoorium tuleks üles künda ja ehitada sinna varjendid, ma arvan, et see aeg on läbi. Aga kui ma mõtlen selle konkreetse näite peale, siis seal oli tõesti televisiooniühendus, oli võimalik saada teada, millised on ilmastikuolud, ja ühel hetkel võis minna välja ja oma reisi jätkata.

Aga jah, Vabaerakonna fraktsiooni kuuele liikmele suur tänu! See on hästi oluline teema ja me võtame seda kindlasti väga tõsiselt. 1. september peaks Riigikogu jaoks olema selline päev, et kõik 101 liiget lähevad heas tujus ja kepseldes koju, mitte nii, et süda on saanud siin kriibitud. Kui kuidagi saab aidata, siis ma loomulikult toetan teid selles. Aitäh teile!

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Arupärimisele on vastatud.

4. 17:03 Vaba mikrofon

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Head kolleegid, peale haamrilööki on võimalik esimest korda sellel VI istungjärgul registreeruda esinemiseks vabas mikrofonis. Palun! Jüri Adams.

17:03 Jüri Adams

Härra juhataja! Me lõpetame praegu Riigikogu 2017. aasta sügisistungjärgu esimest päeva. Muidugi, see päev ei ole olnud väga pikk ja töömahukas. Selle päeva poliitiline sisu on kahtlemata kaks programmilist kõnet, mida me täna siit kõnepuldist kuulsime, üks oli presidendi kõne ja teine Riigikogu esimehe isand Nestori kõne. Presidendi kõnet ei taha ma praegu puudutada, aga ütlen mõne sõna härra Nestori kõne kohta.

Ma pean ütlema, et mulle see kõne väga meeldis ja see on see põhjus, miks ma siia pulti tulin. See tuletas mulle meelde seda Eiki Nestorit, keda ma mäletan Riigikogu VII, VIII ja IX koosseisust, kes oli vaieldamatu karismaatiline autoriteet kõikides sotsiaalküsimustes, mis kõne all olid. Kui ta mingisuguse arvu ütles, siis ta ütles seda kiiresti peast ja mul ei tulnud iialgi mõttesse kahelda, et õige arv võiks olla midagi muud, sest ta valdas oma teemat. Täna ta esines küll hoopis teises valdkonnas, aga samasuguse suveräänse enesekindlusega. Ma ei ole kuulnud teda varem sellel teemal niimoodi rääkimas. Võib-olla on see minu viga, võib-olla on ta seda teinud, aga ma ei ole seda kuulnud või ei ole meelde jätanud. Nende teemade hulgas, mis ta täna jutuks võttis, oli vähemalt kolm teemagruppi, mille puhul ma väga tahan temaga nõus olla. Esiteks, ta juhtis meie tähelepanu sellele, et riigireformi sildi all käib Eestis ringi igasuguseid rumalaid ja jaburaid plaane, nagu näiteks Riigikogu liikmete arvu vähendamine. Minu arvates on see praktiliselt teostamatu idee, rääkimata sellest, et see ei ole vajalik.

Härra Nestor nimetas ka mitmesuguseid meie riigis 25 aasta jooksul tekkinud segadusi, kus oleks vaja parandusi. Minu teooria on see, et neid asju parandamata ei saa me edasi minna. See teema on vaja tõstatada. Nendest valusam on valimistel kandideerimise õiguse küsimus ja erakondade rahastamise teema.

Aga ta võttis üles ka teema, mis puudutab meid endid, st meie tööd Riigikogus. See oli võib-olla kõige olulisem. Ma loodan, et härra Nestor loeb seda minu kõnet või talle vähemalt räägitakse sellest. Vaadake, ega selle koosseisu töö lõpuni ei ole jäänud nii väga palju aega, jäänud on vähem kui kaks aastat. Kui on vaja kodukorraga tegelema hakata, siis on viimane aeg alustada. Kui nüüd praegu kohe ei hakata seda tegema, siis ei jõuta sellega valmis, selle töö maht on selline. Nii et minu küsimus on see, kas härra Nestori kõnele järgnevad ka tema ja teiste inimeste praktilised sammud. Ma olen ise juhtinud tähelepanu Riigikogu kodukorras olevatele mitmesugustele jamadele. Täna, istungjärgu esimesel päeval oli mul põhiseaduskomisjonis võimalik kogeda ühte järjekordset jama, mis võib-olla paljudele korda ei lähe. Nimelt, Riigikogu üks tööülesandeid on anda Riigikohtule vastuseid mitmesuguste kohtukaasuste põhiseaduspärasuse kohta. Täna räägiti põhiseaduskomisjonis kohtutäituri seaduse kahest kaasusest ja ka vääртеomenetluse seadusest. Mõlema puhul on oluline see, et see ei ole tegelikult põhiseaduskomisjoni teema, see on õiguskomisjoni teema. Kui õiguskomisjonis ei ole küllalt inimesi või seal ei saada hakkama, siis võiks ju need ametnikud ümber paigutada sinna ja palgata põhiseaduskomisjoni inimesi, kes tegelevad põhiseaduse küsimustega. Paljud sellised asjad, kui just nagu tehakse tööd, on tegelikult sisuliselt haltuura või aja ja inimeste vaimu raiskamine. Härra Nestor, kui te hakkate kodukorra küsimustega tegelema, siis mina tulen heameelega kaasa!

17:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru.

17:09 Krista Aru

Härra juhataja! Austatud rahvaesindajad! Täna kell kolm, kui avati Riigikogu selle koosseisu järjekordset, VI istungjärku, tundsin ma uhkust, kohustust töötada ja heameelt oma riigi ja selle kõige kõrgema seadusandliku organi üle. Kuulates Riigikogu esimeest ja proua presidenti, tundus mulle – ja ma uskusin sellel hetkel sellesse siiralt –, et jah, nüüd alustab Riigikogu see istungjärg töö, sest kohe esimene küsimus, mis meie päevakorras oli, puudutas niivõrd olulist teemat nagu elanikkonnakaitse. Kui ma aga nägin, et pärast istungi pidulikku avamist täitus saal jälle jutuga, toolide kolinaga ja jäi tühjaks – saali jäid istuma ainult Vabaerakonna fraktsiooni liikmed –, siis oli mul väga kahju, piinlik ja kurb.

Selle aasta sügisel, 15. novembril möödub 100 aastat Eesti Vabariigi juriidilisest väljakuulutamisest. See sügis on eriline, selle Riigikogu koosseisu töö on eriline. Me ei peaks tundma mitte ainult vastutust

eelnevate põlvkondade tehtud töö eest, vaid me peaksime selle koosseisuga julgema teha neid otsuseid, mille üle saaksid rõõmustada kõik järgmised põlvkonnad, nii et nad saaksid tunda samasugust uhkust ja rõõmu ning see uhkus ja rõõm oma riigi ja oma parlamendi töökuse, tubliduse, aususe ja Eesti riigi eest seismise üle võiks kesta mitte ainult pool tundi, vaid palju kauem.

Ma tahan väga, et kõik rahvaesindajad mõtleksid tõsiselt Eesti Vabariigi 100. aastapäevale. See ei ole mitte ainult kauge minevik või ajalugu, see on meie endi tänane päev. Me peame ennast vahel võib-olla ka sundima tööd tegema, aga töö selle riigi heaks on vajalik. Jõudu meile kõigile selles väga olulises töös! Aitäh!

17:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuna rohkem sõnavõtusoove ei ole, siis sulgen vaba mikrofoni ja avan kõik mikrofonid selles saalis homme kell 10. Kohtumiseni!

Istungi lõpp kell 17.12.